

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

ДЕРЖАВНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Навчальний посібник

За загальною редакцією В. О. Серьогіна

Харків 2011

УДК 342(100)(075.8)

ББК 67.9(0)300я73

Д 36

Авторський колектив:

- Л. Д. Варуниц* – викл. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС;
А. В. Войціховський – канд. юрид. наук, доц., доц. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС;
Т. І. Гудзь – викл. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС;
Ю. М. Коломієць – канд. юрид. наук, доц., проф. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС;
О. В. Марцеляк – д-р юрид. наук, проф., нач. ННІ підготовки фахівців міліції громадської безпеки ХНУВС;
М. І. Марчук – канд. юрид. наук, доц. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС;
О. П. Пономарьова – викл. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС;
О. І. Радченко – канд. юрид. наук, доц. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС;
В. О. Серьогін – канд. юрид. наук, доц., нач. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС;
Є. Б. Тітов – канд. юрид. наук, доц. каф. конституц. та міжнар. права ХНУВС

Рецензенти:

- Т. В. Стещенко* – канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри державного будівництва і місцевого самоврядування Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого;
Г. В. Джагунов – канд. юрид. наук, доцент, начальник кафедри адміністративного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ

Затверджено Вченою радою
Харківського національного університету внутрішніх справ,
протокол № 8 від 31.10.2008

ISBN 978-966-610-174-0

© Варуниц Л. Д., Войціховський А. В.,
Гудзь Т. І. та ін., 2011
© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2011

ВСТУП..... 7

Державне (конституційне) право ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

- § 1. Загальна характеристика Конституції Великобританії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Статус вищих органів державної влади Великобританії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій і територіальна організація влади у Великобританії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи у Великобританії **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право ФРАНЦІЇ

- § 1. Загальна характеристика Конституції Франції..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Статус вищих органів державної влади Франції..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій і територіальна організація влади у Франції **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи у Франції..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право ФРН

- § 1. Загальна характеристика Основного закону ФРН **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Конституційний статус вищих органів державної влади ФРН **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади ФРН..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи у ФРН..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право ІТАЛІЇ

- § 1. Загальна характеристика Конституції Італії **Ошибка! Закладка не определена.**

- § 2. Конституційний статус вищих органів державної влади Італії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади в Італії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи в Італії **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право ПОЛЬЩІ

- § 1. Загальна характеристика Конституції Польщі..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Статус вищих органів державної влади Польщі **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади у Польщі..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи у Польщі..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право РОСІЇ

- § 1. Загальна характеристика Конституції Росії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Статус вищих органів державної влади Росії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади в Росії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи в Російській Федерації **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право КНР

- § 1. Загальна характеристика Конституції КНР **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Засади державного і суспільного ладу КНР..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Статус вищих органів державної влади КНР **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади у Китаї **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи в КНР **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право ЯПОНІЇ

§ 1. Загальна характеристика Конституції Японії **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 2. Статус вищих органів державної влади Японії.... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади Японії..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 4. Основи правового статусу особи в Японії..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне право САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ

§ 1. Засади державного і суспільного ладу Саудівської Аравії **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 2. Статус вищих органів державної влади Саудівської Аравії..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 3. Територіальний устрій і територіальна організація влади Саудівської Аравії..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 4. Основи правового статусу особи в Саудівській Аравії **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право США

§ 1. Загальна характеристика Конституції США..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 2. Статус вищих органів державної влади США..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади США..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 4. Основи правового статусу особи у США..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право КАНАДИ

§ 1. Загальна характеристика Конституції Канади.... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 2. Статус вищих органів державної влади Канади. **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади в Канаді **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 4. Основи правового статусу особи в Канаді **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право АРГЕНТИНИ

- § 1. Загальна характеристика Конституції Аргентини **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Статус вищих органів державної влади Аргентини **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади в Аргентині **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи в Аргентині **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право БРАЗИЛІЇ

- § 1. Історія політико-правового розвитку Бразилії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Статус вищих органів державної влади Бразилії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій та територіальна організація влади Бразилії **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи в Бразилії **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право ЄГИПТУ

- § 1. Загальна характеристика Конституції Єгипту **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Статус вищих органів державної влади Єгипту **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій і територіальна організація влади в Єгипті **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи в Єгипті **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

- § 1. Загальна характеристика Конституції ПАР **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 2. Статус вищих органів державної влади ПАР **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 3. Територіальний устрій і територіальна організація влади в ПАР **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 4. Основи правового статусу особи у ПАР **Ошибка! Закладка не определена.**

Державне (конституційне) право АВСТРАЛІЇ

§ 1. Загальна характеристика Конституції Австралії **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 2. Статус вищих органів державної влади Австралії
..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 3. Територіальний устрій і територіальна організація влади в Австралії **Ошибка!**
Закладка не определена.

§ 4. Основи правового статусу особи в Австралії..... **Ошибка!**
Закладка не определена.

Література.....**Ошибка!** Закладка не определена.

ВСТУП

Минуло вже 220 років з того часу, як було проголошено першу в світі писану конституцію. За цей час відбулися революційні зміни в інституційній та територіальній організації публічної влади, в її стосунках з особою та громадянським суспільством, сформувалися інститути прямої і представницької демократії, відбулося становлення незалежної судової влади і конституційної юстиції тощо. Усі суттєві зміни, що відбувалися в соціально-економічному та суспільно-політичному житті країн, неодмінно отримували відображення у конституціях, які також значно еволюціонували разом з державою і суспільством. Відбулася зміна кількох «поколінь» конституцій; і навіть у тих країнах, де вони продовжують діяти ще з кінця XVIII – початку XIX ст., ці документи зазнали суттєвої трансформації й адаптації до нових політико-правових умов.

Розвиток суспільства стає дедалі більш динамічним, що призводить до прискорених змін і в конституційно-правовій матерії. Починаючи з 80-х років XX ст. фактично увесь світ вступив в епоху конституційних реформ, яка продовжується й досі. Для України цей період був ознаменований низкою додаткових факторів, у тому числі розбудовою незалежної правової державності, формуванням місцевого самоврядування та інститутів демократичного контролю за владою, становленням багатопартійної системи, запровадженням міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та організації публічної влади.

У даний період революційних перетворень важливо оцінити наявні здобутки, сучасний стан і перспективи розвитку політико-правової системи України на тлі світового досвіду, в порівнянні з практикою конституціоналізму провідних зарубіжних держав. Проте зробити ґрунтовні й виважені висновки у даному випадку неможливо без посереднього ознайомлення з нормативно-правовою базою зарубіжних країн і насамперед з їхніми конституціями, які віддзеркалюють найбільш суттєві риси національних політико-правових систем.

У переважній більшості існуючих на сьогодні збірок конституцій лівову частку обсягу традиційно займають конституції європейських держав. Проте європейські конституції більш як на половину схожі між собою за змістом,

формою і навіть структурою. Це й не дивно, адже переважна більшість держав Європи мають спільну політико-правову «спадщину», яка коріниться ще в демократичних традиціях античності. До європейського «кругообігу» політико-правових традицій і вчень згодом були долучені й держави північної Америки – США та Канада.

Це спричиняє істотну деформацію уявлень про політико-правове «обличчя» сучасного світу; складається враження, нібито тільки в Європі та Північній Америці б'ється пульс конституціоналізму. Насправді сучасний світ є значно більш різнобарвним, і конституційно-правова теорія й практика є значно багатшими від європейської традиції права. Чималий цікавий досвід конституційних перетворень накопичений і на інших континентах. Достатньо пригадати особливості президентських республік, народну законодавчу ініціативу чи процедуру «емпаро» в країнах Південної Америки, досвід подолання режиму апартеїду та вирішення мовного питання у Південно-Африканській Республіці, використання мусульманських канонів у межах арабського конституціоналізму тощо.

Досвід країн Південної Америки, Африки, Австралії є не менш цікавим для України, ніж європейський, оскільки за рівнем суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку, за характером наявних проблем і протиріч вона є значно ближчою до так званих «країн, що розвиваються», ніж до країн «Великої вісімки» чи Євросоюзу. За даних умов відчутним є дефіцит видань, в яких би публікувалися тексти зарубіжного законодавства і насамперед – повні тексти конституцій, які б можна було системно проаналізувати, порівняти між собою способи впорядкування аналогічних груп суспільних відносин, варіанти вирішення нагальних проблем, рівень законодавчої техніки тощо.

Навчальний посібник, що пропонується до Вашої уваги, є першою спробою комплексного висвітлення конституційного ладу широкого кола зарубіжних конституцій. Зміст даного посібника охоплює конституційний лад шістнадцяти країн світу; у ньому представлені країни усіх континентів, кожна з яких, на наш погляд, може слугувати взірцем політико-правового розвитку; саме вони визначають справжнє «обличчя» сучасного світу.

Автори-упорядники даного посібника прагнуть до подальшого удосконалення його змісту і форми, а тому будуть щиро вдячні за конструктивну критику та раціональні пропозиції з боку читачів.

Д 36

Державне право зарубіжних країн. Особлива частина : навч. посіб. / [Л. Д. Варунц, А. В. Войціховський, Т. І. Гудзь та ін.] ; за заг. ред. В. О. Серьогіна ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2011. – 292 с.

ISBN 978-966-610-174-0

Навчальний посібник, що пропонується до Вашої уваги, є першою спробою комплексного висвітлення конституційного ладу широкого кола зарубіжних конституцій. Зміст посібника охоплює конституційний лад шістнадцяти країн світу; у ньому представлені країни усіх континентів, кожна з яких, на наш погляд, може слугувати взірцем політико-правового розвитку; саме вони визначають справжнє «обличчя» сучасного світу.

Навчальний посібник розраховано на курсантів, слухачів і студентів, викладачів, ад'юнктів (аспірантів) вищих навчальних закладів системи МВС України.

УДК 342(100)(075.8)

ББК 67.9(0)300я73

Навчальне видання

Авторський колектив:

ВАРУНЦ Лариса Дмитрівна

ВОЙЦІХОВСЬКИЙ Андрій Васильович

ГУДЗЬ Тетяна Іванівна та ін.

ДЕРЖАВНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Особлива частина

Навчальний посібник

Редагування, коректура, комп'ютерне верстання – *А. С. Тяпкін*

Художнє оформлення – *А. С. Тяпкін, Р. І. Артеменко*

Формат 60x84/16. Ум.-друк.арк. 17,03. Обл.-вид.арк. 14,47.

Тираж 450 пр. Зам. № 6/80.

Видавець і виготовлювач –

Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. 50-річчя СРСР, 27, м. Харків, 61080

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.